

اعتبارات حوزه حمل‌ونقل خراسان رضوی در لایحه‌بودجه ۱۴۰۱ زیر ذره‌بین

پروژه‌های ریلی و جاده‌ای استان در ایستگاه کم‌مهری

گزارش مسعود حمیدی

کاهش سهم استان از اعتبارات حوزه‌حمل‌ونقل لایحه بودجه ۱۴۰۱، به رغم افزایش ۱۶ درصدی نسبت به سال گذشته و کاهش اعتبارات پروژه‌های ریلی و جاده‌ای درون استانی خراسان رضوی با وجود صدها پروژه ناتمام در استان بیانگر آن است که دولت بیشتر پروژه‌های فرا استانی را مدنظر قرار داده است. به گزارش خراسان رضوی، دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۱ با نگاهی مبتنی بر آمایش سرزمینی، تکمیل طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی را در دستور کار خود قرار داده است. هر چند اعتبارات عمرانی در لایحه بودجه ۱۴۰۱ نسبت به مصوب بودجه ۱۴۰۰ افزایش ۶۰درصدی داشته است اما وجود صدها پروژه عمرانی نیمه‌تمام و بعضاً با پیشرفت فیزیکی کمتر از ۱۰ درصد مانند آزادراه حرم تا حرم، آزادراه مشهد- قوچان، راه‌آهن مشهد- زاهدان و مشهد- گرگان یا جاده‌های محلی مانند گذرگاه خونین، بیانگر این واقعیت است که به سرانجام رساندن این پروژه‌ها نیازمند عزم جدی دولت و اولویت دادن به طرح‌های مهم است اما دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۱ کدام پروژه‌های ریلی و جاده‌ای را اولویت داده است و با اعتبارات در نظر گرفته شده چه میزان پیشرفت فیزیکی را در عملیاتی کردن پروژه‌ها شاهد خواهیم بود. در ادامه گزارش به این موضوعات و سؤالات خواهیم پرداخت.

● افزایش ۲۵ درصدی اعتبارات حمل‌ونقل کشور

بر اساس پیوست شماره یک لایحه بودجه ۱۴۰۱ دولت برای فصل حمل‌ونقل و تکمیل پروژه‌های عمرانی این حوزه بیش از ۱۶ هزار و ۶۰۵ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته است که این اعتبارات نسبت به مصوب قانون بودجه ۱۴۰۰ که معادل ۱۳ هزار و ۲۸۸ میلیارد تومان بوده حدود ۲۵ در صد افزایش یافته است.

● **سهم استان از اعتبارات حمل‌ونقل آب رفت**
سهم استان خراسان رضوی از اعتبارات فصل حمل‌ونقل لایحه بودجه ۱۴۰۱ که در قالب ردیف‌های متعدد حوزه‌های حمل‌ونقل در لایحه درج شده، معادل ۹۲۷ میلیارد تومان است. سهم استان خراسان رضوی از کل اعتبارات عمرانی حوزه حمل‌ونقل کشور در لایحه بودجه ۱۴۰۱ تنها ۵/۵ درصد است. این در حالی است که مجموع اعتبارات مصوب پروژه‌های حوزه حمل و نقل استان در بودجه ۱۴۰۰ بیش از ۷۴۴

میلیارد تومان است. بنابراین به رغم افزایش ۱۳۰ میلیارد تومانی ۱۶ درصدی در مقایسه با افزایش ۲۵ درصدی اعتبارات فصل حمل‌ونقل کشور در لایحه بودجه ۱۴۰۱ نسبت به مصوب ۱۴۰۰ سهم استان از اعتبارات این فصل از ۶ درصد مصوب ۱۴۰۰ به ۵/۵ درصد در لایحه بودجه ۱۴۰۱ کاهش یافته است.

● تنها ۱۴ پروژه درون استانی

بر اساس آن چه در جداول پیوست شماره یک و جداول مربوط به پروژه‌های ملی منتقل شده به استان در لایحه بودجه ۱۴۰۱ آمده است مجموع پروژه‌های ریلی و جاده‌ای استان که دارای ردیف بودجه تعریف شده در لایحه اند ۲۳ پروژه ملی و ۲ پروژه ملی استانی شده هستند. البته این ۲۵ پروژه صرفاً در محدوده جغرافیایی استان خراسان رضوی قرار نگرفته‌اند و با دیگر استان‌ها مشترک هستند. از مجموع ۲۵ پروژه تنها ۱۳ پروژه در درون مرزهای جغرافیایی استان قرار گرفته‌اند و ۱۲ پروژه عمرانی ریلی و جاده‌ای با دیگر استان‌ها مشترک هستند مانند آزادراه حرم تا حرم.

● **راه‌آهن زاهدان- مشهد در صدر اعتبارات**
اما وضعیت اعتبارات ریز پروژه‌های ریلی و جاده‌ای استان چگونه است. کدام پروژه اعتباراتش کاهش یافته و کدام پروژه افزایش اعتبارات داشته است. پروژه احداث راه‌آهن زاهدان- زابل- بیرجندو اتصال آن به راه‌آهن بافق- مشهد، با بیش از ۱۱۸ میلیارد تومان اعتبار، بالاترین رقم اعتباری برای طرح‌های عمرانی استان در حوزه حمل‌ونقل رادر لایحه بودجه ۱۴۰۱ به خود اختصاص داده که این اعتبار نسبت به مصوب ۱۴۰۰ بیش از ۵۸ میلیارد تومان یعنی بیش از ۹۰ درصد افزایش یافته است. پروژه احداث بزرگراه بهشهر- گرگان- آزادشهر- بجنورد- شیروان- قوچان نیز با ۱۰۷ میلیارد تومان اعتبار و پروژه آزادراه حرم تا حرم با حدود ۹۱ میلیارد تومان رتبه‌های بعدی را در بین پروژه‌های عمرانی استان به خود اختصاص داده‌اند اما همان گونه که پیشتر گفته شد و از عنوان پروژه‌ها مشخص است این اعتبارات در سطح ملی و در اختیار کارفرمای این پروژه‌ها قرار خواهد گرفت.

بنابر این نحوه هزینه کرد این اعتبارات در پروژه‌ها در اختیار وزارتخانه‌ها قرار گرفته و با توجه به تشخیص آن‌ها ممکن است حتی‌ریالی از اعتبارات صرف تکمیل یا اجرای عملیات فیزیکی قطعه استانی پروژه‌ها در استان خراسان رضوی نشود که نمونه بارز آن آزادراه حرم تا حرم است که قطعه سوم آن که در استان خراسان رضوی است هیچ‌گاه در اولویت کاروزات راه و شهرسازی قرار نگرفته و همچنان بعد از گذشت حدود هفت سال تنها حدود ۱۵ درصد در یک قطعه ۳۳ کیلومتری حدفاصل

مشهد تا سمر اه تربت حیدریه پیشرفت فیزیکی داشته است.

● از ادراه مشهد- قوچان و کاهش اعتبارات

احداث آزادراه مشهد- قوچان یکی از پروژه‌های مهم جاده‌ای درون استانی است که بهره‌برداری از آن می‌تواند حجم بالایی از بار ترافیکی ورودی‌های شهر مشهد را به دوش بکشد و منجر به کاهش تصادفات در این محور شود اما به دلیل نبود اعتبارات و مشکلات تملک اراضی به آزادراه گرفتار مشهور است که در طول چهار سال گذشته کمتر از ۲۰ درصد پیشرفت فیزیکی داشته است. مسئولان دولتی هر بار که از این آزادراه بازدید کردند وعده تأمین اعتبار داده‌اند اما لایحه بودجه ۱۴۰۱ بیانگر آن است که اعتبارات این پروژه نه تنها افزایش نیافته بلکه کاهش ۵/۵ میلیاردی پیدا کرده و به ۵۴/۵ میلیارد تومان رسیده است.

● گذرگاه خونین در ردیف سقوط اعتبار

جاده محور کاشمر به شادمهر به دلیل بار ترافیکی سنگین و یک‌باند بودن آن به یکی محورهای پر تصادف استان تبدیل شده است. بعد از پیگیری‌های چند ساله دولت در سال ۹۸ برای احداث باند دوم این محور ردیف اعتباری در نظر گرفت اما این اعتبارات ناچیز باعث شده است این مسیر ۲۰ کیلومتری هنوز به سرانجام نرسد. به رغم پیگیری‌ها و وعده‌های دولت برای اختصاص اعتبار بیشتر جهت به سرانجام رساندن

این پروژه، اعتبارات در نظر گرفته شده برای باند دوم جاده کاشمر شادمهر در لایحه بودجه ۱۴۰۱ حتی نسبت به مصوب ۱۴۰۰ کاهش ۸ میلیارد تومانی داشته و تنها حدود ۳۰ میلیارد تومان برای تکمیل این پروژه در نظر گرفته شده است.

● نگاه مثبت دولت به متروی مشهد- گلپهار

در حوزه حمل‌ونقل شهری و روستایی نیز اعتبارات لایحه بودجه ۱۴۰۱ در فصل مسکن تعریف شده است. اعتبارات این حوزه در لایحه بودجه ۱۴۰۱ بیش از ۴۳۶ میلیارد تومان برآورد شده که نسبت به مصوب بودجه ۱۴۰۰ افزایش ۹۱ میلیارد تومانی (۲۶ درصد) داشته است. و دو پروژه مهم استان در حوزه حمل‌ونقل شهری متروی مشهد و متروی مشهد گلپهار هستند. اعتبارات پروژه متروی مشهد در لایحه بودجه ۱۴۰۱ معادل ۴۲/۲ میلیارد تومان پیش‌بینی شده که نسبت به مصوب بودجه ۱۴۰۰ کاهش سه میلیاردی پیدا کرده است اما دولت برای تکمیل پروژه قطار حومه مشهد- گلپهار نگاه مثبتی داشته و اعتبارات این پروژه با افزایش ۳۳ میلیارد تومانی نسبت به مصوب ۱۴۰۰ به رقم ۹۳/۵ میلیارد تومان در لایحه بودجه ۱۴۰۱ رسیده است.

یکی دیگر از بخش‌های مهم تعیین شده در لوابح بودجه، تعیین اعتبار بر اساس هزینه‌هاست. دولت برای نزدیک شدن بودجه به واقعیت یا به نوعی عملیاتی شدن آن، چند سالی است

که هزینه‌های هر پروژه عمرانی را بر مبنای قیمت تمام شده عملیات اجرای آن محاسبه و در ردیف‌های بودجه ثبت می‌کند. دولت برای پروژه‌های عمرانی حوزه حمل‌ونقل، هزینه هر واحد (کیلومتر) را برای احداث در نظر گرفته است. بر این مبنایباید دید حداقل بر اساس برآورد کارشناسان دولت، با اعتباراتی که در لایحه بودجه برای هر یک از طرح‌های جاده‌ای استان در نظر گرفته شده است چند کیلومتر پیشرفت فیزیکی برای هر یک از پروژه‌های ریلی و جاده‌ای استان‌رامی‌توان متصور شد.

● پروژه‌هایی که یک کیلومتر پیشرفت فیزیکی هم نخواهند داشت

پروژه «برقی کردن راه‌آهن تهران- مشهد» گران‌ترین پروژه عمرانی استان است که هزینه تکمیل هر کیلومتر از این مسیر را دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۱ حدود ۱۷ میلیارد تومان برآورد کرده است که با توجه به اعتبار پیش‌بینی شده (۵۰میلیون تومانی) که تنها برای حفظ ردیف اعتباری در نظر گرفته شده هیچ پیشرفت فیزیکی را نمی‌توان برای این پروژه متصور شد. «احداث و تکمیل بزرگراه طربه- شاندیز» ۱۳ میلیارد و «احداث راه‌آهن گرگان- بجنورد» و راه‌آهن شیروان- مشهد» با ۱۲ میلیارد جزو گران‌ترین پروژه‌های استان هستند که با اعتبارات در نظر گرفته شده برای این پروژه میزان پیشرفت فیزیکی این پروژه‌ها برای بزرگراه طربه شاندیز

تنها یک کیلومتر و برای راه‌آهن گرگان- مشهد حدود ۱۰۰ متر در سال ۱۴۰۱ خواهد بود.

● پیش‌بینی ۵۲ کیلومتر پیشرفت فیزیکی باند دوم تربت حیدریه- باغچه

باغچه - نیشابور- سبزوار- شاهرود- دامغان - سمنان- گرمسار» و « احداث راه‌آهن بافق - مشهد و راه‌آهن تربت حیدریه - سنگان - هرات» دو پروژه ارزان قیمت حمل‌ونقل استان هستند که برای تکمیل هر یک کیلومتر از پروژه اعتباری یک و کمتر از یک میلیارد تومان نیاز است که برای پروژه باند دوم تربت حیدریه- باغچه پیشرفت فیزیکی ۵۲ کیلومتری بر اساس اعتبار حدود ۶۰ میلیارد تومان برآورد شده‌را می‌توان پیش‌بینی کرد. این پروژه همچنین در بین تمام پروژه‌های حمل‌ونقل استان بالاترین افزایش اعتبار را داشته به طوری که اعتبار این پروژه از ۱۰ میلیارد تومان مصوب ۱۴۰۰ به حدود رسیده است. همچنین دو پروژه «احداث بزرگراه بهشهر- گرگان- آزادشهر- بجنورد- شیروان- قوچان» یا ۴۰ کیلومتر و پروژه «به‌سازی راه اصلی تربت حیدریه- خواف- سمرایه- نشتیفان، کال- شور- سمرایه- سنگان- تایباد، قائن- ابراهیم‌آباد- کال شور» تربت حیدریه- باخرز- تایباد» با ۲۸ کیلومتر در رده‌های بعدی پیشرفت فیزیکی بالا بر اساس اعتبارات و هزینه کرد پیش‌بینی شده در لایحه بودجه ۱۴۰۱ قرار خواهند گرفت.

● اعتبارات پروژه‌ها با هدف گذاری دولت سازگار نیست

هر چند دولت سیزدهم اولویت کاری خود را تکمیل پروژه‌های نیمه‌تمام اعلام کرده و بناسبت مبتنی بر آمایش سرزمین، یک بودجه عملیاتی طرح ریزی شود اما، با اعتبارات در نظر گرفته شده، تکمیل پروژه‌های جاده‌ای و ریلی استان برای سال‌های آینده کاری دور از انتظار است. علاوه بر این، با توجه به وضعیت بی‌ثباتی قیمت‌ها و تورم اقتصادی هزینه‌های تمام‌شده برای تکمیل پروژه بدون شک مضاعف خواهد شد و حتی اعداد وار قام پیش‌بینی شده برای پیشرفت فیزیکی طرح‌های جاده‌ای و ریلی بر مبنای قیمت تمام شده مندرج در لایحه بودجه ۱۴۰۱ با واقعیت فاصله دارد. از سویی دیگر نگاه دولت به پروژه‌های درون استانی خراسان رضوی نسبت به اعتبارات مصوب سال ۱۴۰۰ منفی تر شده است و عموم طرح‌های عمرانی ریلی و جاده‌ای استان با کاهش اعتبارات در لایحه بودجه ۱۴۰۱ روبه‌رو شده‌اند. در حالی که افزایش اعتبارات عمرانی جاده‌ای و ریلی بیشتر مربوط به پروژه‌های بین استانی است.

● مسافت قابل اجرای پروژه‌ها بر اساس قیمت تمام‌شده هر کیلومتر و اعتبار لایحه بودجه ۱۴۰۱

۰/۰۱	برقی کردن راه آهن تهران- مشهد	۰/۰۱	اتصال سبزوار بر دسکن- خلیل آباد و کاشمر	۰/۰۸	اتصال دوقابون به ششکوب ریلی	۰/۱۱	احداث راه آهن گرگان- بجنورد و راه آهن	۱/۷۲	احداث و تکمیل بزرگراه طبرقه- شاندیز	۲/۷۵	به سازی و تعریض محور شهر جنگلی رشتخور	۳/۰۹	چهار خطه نمودن راه بجنورد- اسفراین- سبزوار	۳/۱۵	چهار باند نمودن راه سنگان- ششقلان	۳/۵۰	اتصال سبزوار به ششکوب ریلی	۳/۷۷	احداث اتن: ایستگاه راه آهن جوقین- اسفراین ...	۶/۲۶	مطالعه و اجرای باند دوم محور شاهدمهر-	۹/۸۰	احداث راه آهن اهدان- زابل- تبر چندو	۱۲/۴۰	احداث راه اصلی قوچان- تبرم آباد-	۱۲/۴۳	احداث راه آهن خواف- هرات	۱۴/۴۹	احداث آزاد راه حرم تا حرم آقم- گرمسار	۱۵/۶۰	مشارکت در احداث آزاد راه کرد گنر شمالی	۱۸/۸۴	به سازی راه اصلی فیض آباد- بجستان	۱۹/۰۲	احداث بزرگراه مشهد- ششکوبست- فریمان-	۱۹/۲۵	احداث راه قوچان- امامقلی- باجگیران-	۲۴/۳۶	احداث راه آهن بافق- مشهد و راه آهن	۲۸/۲۴	به سازی راه اصلی تربت حیدریه- خواف سه	۴۰/۸۵	احداث بزرگراه مشهد- گرگان- آزادشهر-	۵۲/۰۰	احداث باند دوم تربت حیدریه- باجگیر-
------	-------------------------------	------	---	------	-----------------------------	------	---------------------------------------	------	-------------------------------------	------	---------------------------------------	------	--	------	-----------------------------------	------	----------------------------	------	---	------	---------------------------------------	------	-------------------------------------	-------	----------------------------------	-------	--------------------------	-------	---------------------------------------	-------	--	-------	-----------------------------------	-------	--------------------------------------	-------	-------------------------------------	-------	------------------------------------	-------	---------------------------------------	-------	-------------------------------------	-------	-------------------------------------

۹۰۰	۱۰۰۰	۹۰۸۰	۱۳۶۲۰	۲۲۷۰۰	۱۴۵۲۰	۱۴۵۲۰	۱۵۴۲۰	۱۸۱۶۰	۲۲۷۰۰۰	۲۲۷۰۰۰	۲۲۴۰۰۰	۲۹۹۶۴۰	۳۱۷۸۰۰	۳۱۷۸۰۰	۴۰۸۶۰۰	۴۹۹۴۰۰	۴۹۹۴۰۰	۴۹۹۴۰۰	۵۴۴۸۰۰	۵۹۰۲۰۰	۷۳۲۶۶۰	۹۰۸۰۰۰	۱۰۷۵۰۰۰	۱۱۸۰۰۰۰
اتصال سبزوار - بر دسکن - خلیل آباد و کاشمر به راه ...	برقی کردن راه آهن تهران - مشهد	اتصال دوقابون به ششکوب ریلی	احداث راه آهن گرگان - بجنورد و راه آهن شیروان ...	احداث راه اصلی کرد گنر های قوچان - بختار ...	به سازی و تعریض محور شهر جنگلی رشتمشاور	چهار باند نمودن راه سنگان - نشتیفان - خواف ...	احداث راه آهن بافق - مشهد و راه آهن تربت	احداث و تکمیل بزرگراه طربه - شاندیز	چهار خطه نمودن راه بجنورد - اسفراین - سبزوار	چهار خطه نمودن راه بجنورد - اسفراین - سبزوار	احداث راه اصلی قوچان - بیرم آباد - امیر آباد ...	مطالعه و اجرای باند دوم محور شاهدمهر - کاشمر ...	احداث اتن استنگاه راه آهن جوق - اسفراین ...	احداث آزاد راه حرم تا حرم آهن - گرمسار - (مشهد)	اتصال سبزوار به ششکوب ریلی	به سازی راه اصلی فیض آباد - یحسان و فر دوس ...	احداث آزاد راه حرم تا حرم آهن - گر سملر - (مشهد)	احداث بزرگراه مشهد - گرگان - آزادشهر ...	به سازی و تعریض محور شهر جنگلی رشتمشاور	احداث و تکمیل بزرگراه طربه - شاندیز	اتصال سبزوار بر دسکن - خلیل آباد و کاشمر	اتصال دوقابون به ششکوب ریلی	اتصال سبزوار به ششکوب ریلی	اتصال سبزوار به ششکوب ریلی